

Branschavtal om främjande av energi- och materialeffektivitetsåtgärder inom jordbruks- och trädgårdsodlingssektorn samt för landsbygdsföretag

Parter

Parterna i detta samarbetsavtal om energi- och materialeffektivitetsåtgärder (nedan Avtalet) inom jordbruks- och trädgårdsodlingssektorn samt för landsbygdsföretag (nedan sektorn) är jord- och skogsbruksministeriet (nedan ministeriet) samt Maa- ja metsätaloustuottajien Keskusliitto MTK, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund r.f. (SLC), Handelsträdgårdsförbundet r.f. och Frukt- och Bärodlarnas förbund r.f. (nedan producentorganisationerna). Avtalets giltighetstid är den CAP-period som inleddes 2023 med eventuella förlängningar.

Genom detta Avtal kommer man överens om samarbetet mellan avtalsparterna och åtgärder för att främja energi- och materialeffektiviteten inom sektorn och sätter upp mål för detta arbete. Jord- och skogsbruksministeriets, Livsmedelsverkets och producentorganisationernas gemensamma styrgrupp följer upp genomförandet av åtgärderna och uppnåendet av målen och ger vid behov förslag på hur åtgärderna kan utvecklas eller utökas. Styrgruppen kan också kalla in experter som kan vara antingen permanenta eller tillfälliga medlemmar.

Utgångspunkter, grunder och definitioner

Åtgärder för effektiv energianvändning och ökad användning av förnybara energikällor ingår i många av Europeiska unionens politiska åtgärder. Finland har förbundit sig att uppfylla skyldigheterna enligt dessa som en del av EU. När det gäller energibesparing och energieffektivitet är en central politisk åtgärd på gemenskapsnivå direktivet om energieffektivitet (EU) 2023/1791, som trädde i kraft den 10 oktober 2023. Det är 24 månader kvar tills det verkställs på nationell nivå och det är under beredning i en arbetsgrupp som tillsatts av arbets- och näringsministeriet samt i undergrupper till den. Detta Avtal bidrar till att uppnå direktivets mål.

Detta Avtal bidrar till att uppnå direktivets nationella och branschspecifika mål. Näringslivets och kommunernas energieffektivitetsavtal och detta Avtal inom jordbruks- och trädgårdsodlingssektorn spelar en stor roll när det gäller att nå sparmålet och rapportera om resultaten. Avtalet är det nationella sektorspecifika energieffektivitetsavtal som avses i artikel 4.2 c i direktivet om byggnaders energiprestanda (2010/31/EU) samt i artikel 5.3 c och 9.6 c i EPBD (recast).

Den europeiska gröna given (Green Deal) är ett paket med politiska initiativ som omfattar initiativ som gäller klimat, miljö, energi, transporter, industri, jordbruk och hållbar finansiering. Målet med programmet är att styra EU mot en grön övergång för att EU ska uppnå klimatneutralitet fram till 2050.

Programmet för hållbar tillväxt är ett program som finansieras av EU:s återhämtningsinstrument (Next Generation EU), i vilket bland annat åtgärder för grön omställning ingår. Målet med Finlands program är bland annat att göra Finland till ett av världens ledande länder inom väteekonomi och cirkulär ekonomi, utsläppsfria energisystem och andra klimat- och miljölösningar. Dessutom strävar man efter att förbättra energieffektiviteten och påskynda övergången till fossilfri trafik och uppvärmning.

Finland ratificerade 31.5.1994 det internationella klimatavtalet (UNFCCC). Europeiska unionen förband sig i december 2020 genom Europeiska rådets beslut att minska nettoutsläppen av växthusgaser med minst 55 procent fram till 2030 jämfört med 1990 års nivå. Genom att höja målet från det tidigare målet på 40 procent till 55 procent har man strävat efter att säkerställa att klimatneutralitet kan uppnås på längre sikt. Både det nya målet för 2030 och målet om ett klimatneutralt EU fram till 2050 har inkluderats i EU:s klimatlag, som trädde i kraft 2021. Enligt Europeiska kommissionens förslag till beslut om bördefördelningen för de branscher som står utanför utsläppshandeln ska Finland före år 2030 minska utsläppen inom de branscher som står utanför utsläppshandeln med 50 procent jämfört med nivån år 2005.

I Finlands nationella klimatlag anges nationella klimatmål som grundar sig på de skyldigheter som fastställs i internationella avtal och EU-lagstiftningen. Målet med den nationella klimatlagen som uppdaterades 2022 är att Finland ska vara koldioxidneutralt 2035. I lagen fastställs tre utsläppsminskningmål jämfört med nivån 1990: 60 procent fram till 2030, 80 procent fram till 2040 och 90 procent fram till 2050.

Åtgärderna i detta Avtal är en del av de åtgärder med vilka ministeriet driver regeringens energipolitik där de centrala punkterna är energibesparing och förnybara energikällor. Parterna anser att åtgärderna är fungerande metoder för att öka energi- och materialeffektiviteten samt användningen av förnybara energikällor inom jordbrukssektorn. Avtalsparterna har som mål att bidra till att genomföra åtgärderna som ingår i Avtalet på gårdsbruks- och i trädgårdsodlingsenheterna och vara delaktiga i att utveckla åtgärderna.

Definitioner

Energieffektivitet

Med förbättrad energieffektivitet avses i detta Avtal de åtgärder som man vidtar för att minska den energimängd och/eller den totala energiförbrukning som behövs för att framställa jordbruks- och trädgårdsprodukter eller som behövs inom lantbrukets binärningar och företagsverksamheten på landsbygden. Åtgärderna får dock inte riskera produktkvantiteten eller produkt- kvaliteten och produkternas säkerhet eller lämpliga förhållanden eller okontrollerat öka de totala energikostnaderna eller underhålls- och driftskostnaderna. Åtgärderna kan vara tekniska eller gälla användning av energiförbrukande anordningar, gårdsbruksenhetens omvärld eller energiförbrukarnas handlingsätt och rutiner.

Materialeffektivitet

I det här Avtalet avses med förbättrad materialeffektivitet åtgärder som vidtas inom produktion av jordbruks- och trädgårdsprodukter, i binärningar till lantbruket samt i landsbygdsföretag för att minska mängden material som används per producerad enhet och/eller mängden svinn som uppstår och förbättra utnyttjandet och användbarheten av sidoströmmar. Åtgärderna får dock inte riskera produktkvantiteten eller produkt- kvaliteten och produkternas säkerhet eller lämpliga förhållanden eller okontrollerat öka de totala materialkostnaderna eller underhålls- och driftskostnaderna. Åtgärderna för ökad materialef-

ektivitet kan vara tekniska eller kvalitativa och hänföra sig till gårdens verksamhetsmiljö eller verksamhetssätt. Materialeffektiviteten ska också granskas i hela värdekedjan, varvid återvinning och utnyttjande av återvinningsmaterial är en del av gårdens materialeffektivitet och minskningen av användningen av jungfruliga råvaror.

Förnybara energikällor

Att främja användningen av förnybar energi avser i detta Avtal de åtgärder på gårdar och inom landsbygdens företagsamhet som förbättrar användning och utvinning av energi från förnybar biomassa, biogas, vattenkraft, solen, vind, den biologiskt nedbrytbara delen av returbränsle och annat blandbränsle samt värmeinnehållet i jordmånen, vattendrag, luften eller avloppsvatten.

Åtgärder som främjar målen i Avtalet inom JSM:s förvaltningsområde

CAP-plan 2023–2027

Huvuddelen av de åtgärder som föreslås i detta Avtal ingår i Finlands CAP-plan för Europeiska unionens gemensamma jordbrukspolitik 2023–2027. Det här programmet ger riktlinjer och kanalisera största delen av de medel som avsätts för utveckling av gårdsbruksenheter och landsbygden 2023–2027. Av åtgärderna i CAP-planen främjas målen i Avtalet särskilt av stöd till rådgivningsåtgärder samt investeringsstöden till gårdar och landsbygdsföretag.

Energiplan (CAP)

I Energiprogrammet för gårdsbruksenheter år 2010–2016 ingick ett koncept för kontinuerlig förbättring av energieffektiviteten i enheterna, det vill säga en energiplan. Planen är en energihanteringstjänst som sedan 2015 ingår i landsbygdsprogrammet och som fortfarande används i Finlands nuvarande CAP-plan. Till energiplanen hör ett gårdsbesök av en energiplanerare som Livsmedelsverket godkänt samt en rapport enligt Livsmedelsverkets anvisningar. Planen genomförs i form av ett gårdsbesök av rådgivaren eller i form av distansrådgivning, då man går igenom gårdens energiförbrukning, de främsta energiförbrukande maskinerna och funktionerna, tillsammans med gården planerar indikatorer för mätning, förbättring och uppföljning av energieffektiviteten samt funderar över möjligheterna med förnybar energi på gården. I planen bedöms dessutom de ekonomiska och miljömässiga effekterna av de åtgärder som övervägs. Planen rapporteras enligt Livsmedelsverkets rapporteringsanvisningar. Planen täcker de byggnader, maskiner och den utrustning som används för jordbruksproduktionen, arbetsmetoder och även i mån av möjlighet energiförbrukningen inom lantbrukets binärningar och i privata hushåll. Syftet med energiplanen är att uppmuntra gården att kontinuerligt följa upp och förbättra energieffektiviteten samt att göra upp en handlingsplan för de åtgärder med vilka gården på egen hand främjar energieffektiviteten eller genom att utnyttja energieffektivitetsrådgivning. Alla gårdsbruks- och trädgårdsodlingsenheter kan om de så vill låta utföra en energiplan om de uppfyller de övriga stödkriterierna och om stödanslag finns tillgängligt.

Annan rådgivning om energieffektivitet på gårdarna (CAP)

I den rådgivning med stöd som ingår i CAP-planen kan gården också få energirådgivning särskilt inriktad på gårdens enskilda behov och behov som har kunnat observeras när energiplanen utarbetades eller som annars är aktuellt när gården utvecklas. Det kan handla om rådgivning som inte leder till ett skriftligt dokument eller så kan slutresultatet vara dokument som utarbetats i samarbete med klienten som främjar

gårdens energieffektivitet. Energieffektivitetsrådgivningen producerar gårdsspecifik information av hög kvalitet utifrån vilken gården kan vidta åtgärder och även fatta stora beslut för att förbättra energieffektiviteten eller genomföra investeringar i förnybar energi.

Rådgivning om materialeffektivitet på gårdarna (CAP)

Rådgivningen om materialeffektivitet är rådgivning med stöd enligt CAP-planen, som främjar gårdarnas materialeffektivitet. I rådgivningen om materialeffektivitet går man igenom gårdens centrala insatsområden (exempelvis gödselmedel, växtskyddsmedel, jordbruksplast, foder, vatten, strö), produkter och sidoströmmar samt det svinn som uppstår i alla dessa. I rådgivningen planerar man tillsammans lämpliga indikatorer för mätning, förbättring och uppföljning av materialeffektiviteten. Dessutom bedöms de miljömässiga effekterna av de åtgärder som övervägs. Rådgivningen rapporteras i enlighet med Livsmedelsverkets rapporteringsanvisningar och omfattar förutom de material och resultat som används även de sidoströmmar som uppstår och utnyttjandet av dem, minskningen av svinnet samt ökningen av återvinningsgraden. Syftet med materialeffektivitetsplanen är att uppmuntra gården att kontinuerligt följa upp och förbättra materialeffektiviteten samt att göra upp en handlingsplan för de åtgärder med vilka gården på egen hand främjar materialeffektiviteten eller genom att använda sig av rådgivning. Alla gårdsbruks- och trädgårdsodlingsenheter kan om de så vill dra nytta av rådgivningen om materialeffektivitet om de uppfyller de övriga stödkriterierna och om det finns anslag.

Investeringsstöd för gårdarna (CAP)

Gårdarna kan ansöka om investeringsstöd i CAP-planen för bland annat investeringar i förnybar energi (inklusive övergång från oljeuppvärmning till förnybar energi), investeringar i energieffektivitet samt vissa investeringar i materialeffektivitet. De gårdsinvesteringar som stöds ska inriktas på produktionsverksamheten inom jordbruket.

Investerings- och utvecklingsstöd för landsbygdsföretag (CAP)

I CAP-planen har inga investeringsstöd inriktats på energi- eller materialeffektivitetsåtgärder som gäller landsbygdsföretagens egen produktion. Om företaget däremot bedriver verksamhet inom dessa teman och gör investeringar i anslutning till dem, kan man för dem ansöka om investeringsstöd samt startbidrag för start av företagsverksamhet. Dessutom kan landsbygdsföretag ansöka om utvecklingsstöd som kan användas för att skaffa utomstående experthjälp.

Övriga åtgärder i CAP-planen

Utöver det som nämnts ovan innehåller CAP-planen många åtgärder som kan främja energi- eller materialeffektivitet. Dessa är till exempel miljöersättningsystemets åtgärd för cirkulär ekonomi samt ekosystemets grüngödslingsvallar, med hjälp av vilka man kan minska behovet av kvävegödsling. Finansiering från CAP-planen kan också erhållas för olika utvecklingsprojekt.

Försöksprogrammet för återvinning av näringsämnen

Försöksprogrammet för återvinning av näringsämnen är en fortsättning på spetsprojektet för återvinning av näringsämnen som inleddes under statsminister Sipiläs regeringsperiod. Med programmet som genomförs med nationell finansiering främjas bland annat arbetet med att utveckla organiska återvunna näringsämnen och växtunderlag om man finansierar investeringar i produktionsskala vid tillverkningen av dessa. Programmet främjar materialeffektiviteten inom jordbruks- och trädgårdssektorn bland annat

genom att öka användningen av organiska massor och näringsämnen som producerats på gården eller i dess närområden och användningen av återvunna gödselmaterial i stället för mineralgödsel. När Avtalet undertecknas finns det finansiering tillgänglig för försöksprogrammet för återvinning av näringsämnen fram till slutet av 2025.

Stöd för näringscirkulation

Stöd för näringscirkulation inleddes i mars 2024 främjar produktionen och användningen av organiska gödselmaterial. Stödet betalas till biogasanläggningar som tar emot gödsel eller växtavfall från skötsel av vattendrag och som tillverkar organiska gödselmaterial baserade på rejektvatten. Stödmottagarna väljs utifrån ett anbudsförfarande. När Avtalet undertecknas finns det finansiering för stödet för näringscirkulation fram till slutet av 2026.

Övriga förbindelser, avtal och strategier i anslutning till Avtalets verksamhetsområde

Åtagandet om materialeffektivitet inom livsmedelsbranschen är ursprungligen ett avtal som ingicks 2019 och vars nuvarande period omfattar 2022–2026. De parter som undertecknat åtagandet är jord- och skogsbruksministeriet, arbets- och näringsministeriet, miljöministeriet, Livsmedelsindustriförbundet rf, Finlands Dagligvaruhandel rf och Turism- och restaurangförbundet rf. Målet med åtagandet är att öka förståelsen bland aktörerna i branschen för materialeffektivitetens betydelse för verksamheten i vid bemärkelse och producera lösningar som förbättrar branschens konkurrenskraft. Detta för att minska miljökonsekvenserna inom livsmedelsbranschen såsom svinn, avfall och växthusgasutsläpp samt för att effektivisera användningen av material som förpackningar, andra centrala produktionsinsatser och sidostrommar från produktionen.

Målet med miljöministeriets helhet för att förbättra vattnens status är att främja uppnåendet av en god status i vattnen, återvinningen av näringsämnen och försörjningsberedskapen och samtidigt stärka den biologiska mångfalden och minska klimatförändringarna. Helheten består av fyra teman: näringsbelastningen under kontroll, tillvaratagande och användning av resurserna, markstrukturen i skick och hantering av skadliga ämnen. Under temat tillvaratagande och användning av resurserna finansierar miljöministeriet investeringar samt forsknings-, utvecklings- och innovationsprojekt som ökar återvinningen av näringsämnen eller energiekonomin inom behandlingen av avloppsvatten. Fokus ligger på återvinning av näringsämnen och organiska ämnen i avloppsvatten och slam från tätbebyggelse samt bioavfall och biomassa i vatten. I synnerhet i projekt för återvinning av näringsämnen uppmuntras samarbetsprojekt, det vill säga regionala symbioser, där aktörerna bildar en verksamhetshelhet för återvinning av näringsämnen. Man fäster också uppmärksamhet vid beredskapen att införa lösningar, deras kostnadseffektivitet och miljökonsekvenser samt slutprodukternas kvalitet.

De nationella Green Deal-avtalen är frivilliga och tidsbundna avtal som miljöministeriet bereder tillsammans med avtalsparterna. Med hjälp av dem söker man lösningar på klimatutmaningar, minskningen av den biologiska mångfalden, överkonsumtion av naturresurser och främjande av cirkulär ekonomi i Finland. Avtalet ingås mellan ett eller flera ministerier och näringslivet. Green Deal-avtal har ingåtts enligt tema och bransch under följande rubriker: bilbranschen, oljeavfallshantering, arbetsmaskinsbranschen, hållbar rivning, byggarbetsplats utan utsläpp, hållbara anskaffningar inom småbarnspedagogiken, plaster för byggande, rening av avloppsvatten från tätbebyggelse, minskning av plastkassar och

portionsförpackningar i plast. En omfattande Green Deal inom cirkulär ekonomi är också under beredning. En del skulle kallas Hållbart livsmedelssystem, som också planeras för primärproduktionen. Detta Avtal samarbetar i tillämpliga delar med Green Deal-verksamheten.

Den nationella energi- och klimatstrategin är en strategi som arbets- och näringsministeriet ansvarar för att bereda och som omfattar alla utsläppskällor för växthusgaser (utsläppshandelssektorn, bördefördelningssektorn, markanvändningssektorn) och sänkor (markanvändningssektorn). Innehållet i strategin samordnas med klimatplanen på medellång sikt som miljöministeriet har beredningsansvaret för. I strategin ingår också granskningar enligt EU:s energiunions fem dimensioner (koldioxidsnålhet inklusive förnybar energi, energieffektivitet, energimarknad, energisäkerhet samt FoUI-åtgärder), anpassning till klimatförändringen, energi- och växthusgasbalanser samt heltäckande konsekvensbedömningar av de politiska åtgärder i sin helhet som valts (miljöpåverkan, jämställdhet, nationalekonomi, statsfinanserna samt social och regional påverkan). Dessutom lyfter strategin fram andra aktuella energi- och klimatpolitiska teman, exempelvis försörjningsberedskap inom energi.

Klimatplanen på medellång sikt (KAISU) samordnas av miljöministeriet. I den fastställs de politiska åtgärderna inom den så kallade bördefördelningssektorn utanför EU:s utsläppshandelssystem. Jordbruket är en av branscherna som hör till bördefördelningssektorn. Den nuvarande planen godkändes 2022 och håller på att förnyas under statsminister Orpos regeringsperiod.

Klimatfärdplanen för jordbruket publicerades 2020 och var en av de färdplaner för koldioxidsnålhet som utarbetats av olika branscher. Huvudansvaret för beredningen av klimatfärdplanen för jordbruket innehades av MTK och SLC, och i beredningsgruppen ingick dessutom ett stort antal organisationer och aktörer inom branschen och den har bidragit till att visa vägen för klimatåtgärder inom jordbruket. I klimatfärdplanen nämns också detta Avtal som ett verktyg för informationsstyrning. Vägkartan för koldioxidsnålhet håller på att uppdateras när Avtalet undertecknas.

Det strategiska programmet för cirkulär ekonomi är statsrådets principbeslut som gavs våren 2021. Programmet har beretts i samarbete mellan ministerier och forskningsinstitut och i det drar man upp riktlinjer för centrala åtgärder som ministerierna förbinder sig att genomföra inom sina ansvarsområden 2021–2024 i den mån det är möjligt inom ramen för deras resurser. Åtgärder som kräver finansiering behandlas och beslut om dem fattas separat i budgetprocessen och processen för planen för de offentliga finanserna. Programmet för cirkulär ekonomi behandlar inte bioekonomi, vars mål och åtgärder har skrivits in i den bioekonomiska strategin.

Den bioekonomiska strategin samlar nationella åtgärder för att främja bioekonomi. Bioekonomi är baserad på produktion där man på ett hållbart sätt utnyttjar förnybara material från naturen samt utvecklar och inför innovationer och teknologier i anslutning till detta. Dessutom är tjänster som utnyttjar naturen, såsom naturturism, en del av bioekonomin. Den första nationella bioekonomiska strategin utarbetades 2014 och uppdaterades 2022. Den uppdaterade strategin syftar till att fördubbla bioekonomins mervärde på ett ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbart sätt och så att Finland är klimatneutralt 2035.

Färdplanen för plast är ett nationellt program som administreras av miljöministeriet och vars mål är ett genombrott för den cirkulära plastekonomin i Finland före 2030. Målet med åtgärderna i programmet är att minska nedskräpningen av miljön och andra miljöolägenheter som orsakas av plast, undvika onödig användning av plast och främja återanvändning av plast, effektivisera återvinningen av plast och

återvinningen av plastprodukter samt ersätta jungfrulig plast som tillverkats av fossila råvaror med återvunnen plast eller förnybara material som producerats på ett hållbart sätt. Programmets första fas inleddes 2018 och färdplanen för plast uppdaterades 2022.

Klimatplanen för markanvändningssektorn (MISU) är en plan enligt klimatlagen (423/2022). Den utarbetas varannan regeringsperiod och den första planen blev klar sommaren 2022. MISU överlämnades till riksdagen i form av en redogörelse från statsrådet den 8 juli 2022 och riksdagen behandlade redogörelsen i januari 2023. Enligt klimatlagen sammanställs i MISU effektiva, kostnadseffektiva och rättvisa metoder för att minska utsläppen från jordbruksmark, skogsbruk och annan markanvändning och stärka kolsänkorna och kolförråden.

När det gäller minskning av livsmedelsavfall och matsvinn har Finland förbundit sig att halvera matsvinnet före 2030. För att uppnå målet krävs åtgärder i alla faser av livsmedelskedjan och regelbunden uppföljning av mängden livsmedelsavfall och matsvinn. Europeiska kommissionen har 2019 infört en skyldighet att regelbundet följa upp livsmedelsavfall (2019/1597) för alla medlemsländer, och för Finlands del lämnades den första rapporten 2022. Naturresursinstitutet har upprättat en färdplan för svinn, där man presenterar åtgärder och styrmedel för att minska matsvinnet och livsmedelsavfallet.

Tillämpning av Avtalet

Målgrupp

Målgruppen är finska gårdsbruks- och trädgårdsodlingsenheter inom primärproduktionssektorn samt i tillämpliga delar små- och medelstora företag verksamma på landsbygden.

Anslutning av andra produktionsorganisationer inom primärproduktionssektorn till branschavtalet än de som nämns i första avsnittet

Övriga produktionsorganisationer inom primärproduktionssektorn kan ansluta sig till Avtalet genom att skriva under detta Avtal med ministeriet. Ministeriets beslut om godkännande av en ny producentorganisation som avtalspart efter samråd med styrgruppen som avses under Parter i detta Avtal.

Rekommendationer om energi- och materialeffektivitetsåtgärder för gårdsbruks- och trädgårdsodlingsenheter samt landsbygdsföretag

Målet med Avtalet är att öka lönsamheten hos finländska gårdsbruks- och trädgårdsodlingsenheter samt landsbygdsföretag genom att minska energi- och materialkostnaderna samt förbättra energi- och materialeffektiviteten. Samtidigt minskar gårdarnas miljö- och klimatpåverkan. De rekommenderade åtgärderna varierar från fall till fall beroende på gårdens eller företagets verksamhet och produktion, resurser och förändringskapacitet. Det centrala är att målet med åtgärderna alltid är ett långsiktigt arbete och bestående förändringar för att åstadkomma långsiktiga effekter. De parter som har undertecknat Avtalet förbinder sig att främja energi- och materialeffektiviteten på gårdsbruks- och trädgårdsodlingsenheter samt i landsbygdsföretag liksom investeringarna i förnybar energi med hjälp av kommunikation samt evenemang och utbildningar som organisationen anordnar.

Bättre energi- och materialeffektivitet

Målet med Avtalet är att så många gårdsbruks- och trädgårdsodlingsenheter som möjligt under avtalsperioden låter göra upp en energiplan som stöds genom CAP-planen eller energirådgivning och/eller

materialeffektivitetsrådgivning enligt Livsmedelsverkets anvisningar. Målet är också att gårdarna tillgodoser de åtgärds- och investeringsbehov som observerats i rådgivningen samt genomför en plan för mätning och uppföljning av effektiviteten för varje gårdsenhet. Ett av målen med Avtalet är också att så många landsbygdsföretag som möjligt i sin verksamhet ska främja principerna för energi- och materialeffektivitet och starta verksamhet inom branschen.

Att beakta energi- och materialeffektiviteten vid planering, upphandling och underhåll

Det rekommenderas att gårdsbruks- och trädgårdsodlingsenheterna samt landsbygdsföretagen utöver upphandlingskostnaderna också vid inköp, planering och investeringar tar hänsyn till kommande energikostnader och livslängden för maskiner och utrustning samt alltid börjar använda energi- och materialeffektiv teknik när det är möjligt med tanke på de ekonomiska och tekniska aspekterna samt säkerhets- och miljöaspekterna. Ekonomiskt sett är det förnuftigt att dessa frågor också beaktas när man planerar och utför service- och underhållsarbeten på maskiner, utrustning och byggnader.

Beaktande av logistikens energi- och materialeffektivitet

Det rekommenderas att gårdsbruks- och trädgårdsodlingsenheterna förbättrar energi- och materialeffektiviteten i samband med transporter och lagring exempelvis genom att samarbeta med andra gårdar, landsbygdsföretag och serviceföretag i branschen.

Att använda förnybar energi

Det rekommenderas att gårdsbruks- och trädgårdsodlingsenheterna samt landsbygdsföretagen börjar använda och producera mer förnybar energi såväl för hemmabruk som för försäljning alltid när det tekniskt och ekonomiskt sett är möjligt.

Produktion och användning av organiska återvunna gödselmedel

Det rekommenderas att gårdsbruks- och trädgårdsodlingsenheterna alltid använder och producerar mer återvunna gödselmedel både för eget bruk och för försäljning när det tekniskt och ekonomiskt sett är möjligt. Även främjande av biologisk kvävebindning genom exempelvis växtval och växtföljd rekommenderas. Landsbygdsföretag uppmuntras att börja tillverka och sälja återvunna gödselmedel.

Precisionsodlingsåtgärder

Gårdarna uppmuntras att införa odlingsåtgärder som främjar energi- och materialeffektiviteten, såsom precisionsodling och preciserat växtskydd.

Bedömning och förbättring av energi- och materialeffektiviteten hos gårdsbruks- och trädgårdsodlingsenheter samt landsbygdsföretag

På gårdsbruks- och trädgårdsodlingsenheter samt landsbygdsföretag är grunden för gårdens energi- och materialeffektivitet att förstå den egna verksamheten och produktionen, det vill säga att gå igenom gårdens eller företagets verksamhet samt att kartlägga centrala delområden när det gäller material- och energiförbrukning. På det sättet kan man skapa gårdsspecifika skraddarsydda indikatorer för att förbättra energi- och materialeffektiviteten samt utvärdera möjligheterna till investeringar i förnybar energi på gården eller i företaget. För att åskådliggöra orsakssambanden mellan verksamheten och de förändringar som genomförts är det viktigt att de planerade indikatorerna följs upp aktivt och att åtgärder vidtas utifrån resultaten av uppföljningen. Om situationen eller verksamheten förändras eller man upptäcker att de nuvarande indikatorerna i övrigt inte motsvarar gårdens eller företagets behov, finns det anledning att göra en uppdateringskartläggning och skapa nya indikatorer som motsvarar den rådande situationen.

På gårdsbruks- och trädgårdsodlingsenheter kan utnyttja den stödda rådgivning som ingår i CAP-planen och på landsbygdsföretag utvecklingsstöden i CAP-planen.

Utbildning och intern kommunikation

Det är viktigt att alla som arbetar på en gårdsbruks- och trädgårdsodlingsenhet eller ett landsbygdsföretag känner till indikatorerna, målen och de åtgärder som ska vidtas och de resultat som uppnåtts för att förbättra gårdens energi- och materialeffektivitet. På så sätt lär de sig att beakta energi- och materialeffektivitet i sin egen verksamhet, observera orsakssamband mellan mätresultat och verksamhetssätt samt hitta nya lösningar för att förbättra effektiviteten.

Övriga operativa och kvalitetsrelaterade mål

Utöver målen ovan ska gårdar fästa vikt vid andra möjligheter till en effektivare energi- och materialanvändning, det vill säga till exempel effektivare kretslopp av näringsämnen, energibesparande produktionsmetoder eller ägoregleringar och byte av skiften med andra gårdar.

Producentorganisationernas uppgifter

För att uppnå målen ska varje producentorganisation som undertecknat Avtalet

- uppmuntra och handleda jordbruks- och trädgårdsodlingsenheter att använda CAP-planens energi- och materialeffektivitetstjänster (inkl. miljöersättning och stöd för miljösystem) samt främja energi- och materialeffektivitet i sin verksamhet och sina val
- främja de mål som satts upp i Avtalet och tillsammans med de andra avtalsparterna följa upp utfallet av energi- och materialeffektivitetsmålen inom jordbruks- och trädgårdsodlingssektorn och delta i planeringen av eventuella avhjälpande åtgärder
- delta i utveckling och marknadsföring av energi- och materialeffektivitetsrådgivningen samt i att informera om resultaten
- tillsammans med de övriga avtalsparterna delta i att genomföra eventuella tillämpningar av Avtalet hänförliga utvecklings- och försöksprojekt enligt resurserna
- använda sina egna informationskanaler för att berätta om sektorns energi- och materialeffektivitetsmål, tillgängliga tjänster samt uppmuntrande exempel på enheter
- tillsammans med förvaltningen och de övriga aktörerna inom avtalsområdet samt intressegrupperna delta i utvecklingen av detta avtalssystem
- lyfta fram Avtalet och tillhörande åtgärder i planeringen av politiken
- utse en ansvarig person för frågor som gäller tillämpning av Avtalet

Förvaltningens uppgifter

Med beaktande av gällande bestämmelser och förvaltningens interna arbetsfördelning, vidtar jord- och skogsbruksministeriet samt Livsmedelsverket inom ramen för tillgängliga anslag och befogenheter följande åtgärder för att uppnå de uppställda målen:

- Förbereder, skapar och inför stödsystem
- Anvisar medel för stöd som ersätter gårdsbruksenheternas kostnader för införande av energi- och materialeffektivitet och rådgivning om förnybar energi enligt Finlands CAP-plan 2023–2027
- Ansvarar för övervakningen för att dessa stöd riktas och används på ett ändamålsenligt sätt
- Anvisar medel för att ge stöd till investeringar i energi- eller materialeffektivitet och förnybara energikällor som konstaterats vara nödvändiga i gårdsbruksenhetens energiplaner samt i anslutning till rådgivning eller i övrigt
- Ansvarar för utvecklingen av innehållet i branschavtalet och den därtill relaterade verksamheten, vid behov i samarbete med producentorganisationerna och övriga intressegrupper
- Informerar om Avtalets innehåll för den övriga förvaltningen och vid behov EU samt tar hänsyn till behoven och kraven från dem när det gäller kommunikationen och verkställandet av Avtalet
- Godkänner energi- och materialeffektivitetsplanerare och upprätthåller en lista över dessa
- Anordnar utbildning för rådgivare, tillsynsmyndigheter och andra centrala instanser om energi- och materialeffektivitet, förnybar energi samt investeringar i dessa som behövs för att upprätthålla och stärka yrkesskickligheten
- Övervakar kvaliteten på energiplanerna och rådgivningen samt deras effektivitet som en del av verkställandet av CAP-planen
- Lyfter fram Avtalet och tillhörande åtgärder i planeringen av politiken
- Samlar in tillgänglig information som stöd för uppföljningen av hur målen i Avtalet uppnås

Vid planering och genomförande av åtgärderna ska särskild vikt läggas vid anslagen enligt statsbudgeten och besluten om ramarna för statsfinanserna samt anslagsgränserna för dessa.

Att följa upp utfallet av avtalsparternas verksamhet och målen för verksamheten

Producentorganisationerna:

- Evenemang där aktörer inom sektorn har presenterat teman eller tjänster för energi- eller materialeffektivitet eller förnybar energi (antal/år)
- Producerat kommunikationsmaterial där sektorns material- eller energieffektivitetsåtgärder framgår (guider, broschyrer, meddelanden, webbsidor osv.)

- Tidningsartiklar eller andra artiklar som behandlar sektorns material- eller energieffektivitet (antal/år)
- Antal gårdsbruks- och trädgårdsodlingsenheter samt landsbygdsföretag som man nått genom dessa åtgärder

På grund av producentorganisationernas olika medlemsantal, resurser och tillgängliga informationskanaler ställer man i detta Avtal inte upp specificerade mål för deras uppgifter, utan varje organisation ställer upp egna mål som passar för verksamheten. De genomförda åtgärderna behandlas årligen vid årets första styrgruppsmöte. Styrgruppens sammansättning och uppgifter beskrivs närmare under Styrgruppen i Avtalet.

Förvaltningen:

- Antal godkända rådgivare
- Stödda energiplaner
- Andra rådgivningsbesök på gårdsbruksenheterna som stöds via CAP-planens rådgivningsstöd (energieffektivitet, materialeffektivitet och förnybar energi)
- Investeringsstöd enligt CAP-planen som beviljats och betalats för energi- och materialeffektivitetsåtgärder samt investeringar i förnybar energi
- Utbildningar eller projekt i anslutning till gårdsenhetens energi- eller materialeffektivitet eller investeringar i förnybar energi för rådgivare, myndigheter eller andra centrala intressegrupper.

På det första mötet varje år ställer styrgruppen upp kvantitativa mål för förvaltningens åtgärder under det pågående året till den del det är möjligt, följer upp utfallet av föregående års mål och kommer vid behov med förslag om fokusering och effektivisering av verksamheten.

Styrgruppen

Verksamheten enligt detta Avtal följs upp och styrs av en styrgrupp som tillsätts av ministeriet och till vilken ministeriet utser en ordförande och två andra medlemmar och de övriga avtalsparterna en medlem vardera och vid behov en suppleant. Livsmedelsverket och Energimyndigheten ges möjlighet att föreslå en representant till styrgruppen. Om en ny part ansluter sig till Avtalet, har den nya avtalsparten rätt att utse en representant i styrgruppen. Vid behov kan styrgruppen genom eget beslut utvidga gruppens sammansättning med experter. Styrgruppen sammanträder minst en gång om året.

Styrgruppens uppgift är att:

- följa upp och främja uppnåendet av målen i Avtalet
- årligen utvärdera effekterna och ändamålsenligheten av åtgärderna i Avtalet och vid behov söka efter utvecklingsåtgärder för att uppnå målen
- bereda ändringar i åtgärder i Avtalet om det anses nödvändigt
- bestämma om behovet av framstegsrapporter och publiceringsätt
- vid behov komma med ställningstaganden och utlåtanden i frågor om avtalets tillämpning

- låta göra en utvärdering av avtalet där verksamheten och resultaten under avtalsperioden sammanställs, utvärdera resultaten och utvecklingsbehoven samt ge rekommendationer om fortsättningen, om den tillgängliga finansieringen tillåter.
- utföra övriga uppgifter enligt ministeriets brev om tillsättande

Avtalets giltighet och uppsägning

Detta Avtal träder i kraft den dag det undertecknas och gäller tillsvidare till slutet av CAP-planperioden som inleddes från 1.1 2023. Om CAP-perioden förlängs gäller Avtalet fram till slutet av denna förlängda period.

Ministeriet eller en enskild producentorganisation kan säga upp Avtalet om omvärlden eller förhållandena har förändrats jämfört med tiden då Avtalet ingicks så att avtalsparten saknar förutsättningar för att fortsätta genomföra programmet. Uppsägning görs genom att skicka ett skriftligt meddelande i ärendet till alla som undertecknat Avtalet.

Ministeriet och producentorganisationerna kan avtala om upphävning eller ändring av detta Avtal om det inte ser ut att leda till de uppsatta målen eller om det av andra orsaker är ändamålsenligt att ändra Avtalet.

Övriga villkor

Avtalsparterna har som mål att verka för att åtgärderna och målen enligt detta Avtal uppnås och att finska gårdsbruks- och trädgårdsodlingsenheter samt landsbygdsföretag genomför de åtgärder som anges där.

Helsingfors den 2 april 2024

Jord- och skogsbruksministeriet

Sari Essayah
Jord- och skogsbruksminister

Minna-Mari Kaila
Avdelningschef, överdirektör

**Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto
MTK ry**

Juha Marttila
Ordförande

Jyrki Wallin
Verksamhetsledare

**Svenska lantbruksproducenternas centralförbund
SLC r.f.**

Mats Nylund
Ordförande

Jonas Laxåback
Verksamhetsledare

Handelsträdgårdsförbundet r.f.

Jali Murto
Ordförande

Lassi Remes
Ställföreträdare för verksamhetsledare

Frukt- och Bärödlarnas förbund r.f.

Tarja Matomäki
Ordförande

Heidi Wirtanen
Verksamhetsledare